

KOMMENTARER: TRYGVE SÖDERLING

Motkrafterna

KOMMER DET att fortsätta så här, de närmaste fyra åren? Kommer nyheterna att fortsätta att präglas av minst ett sensationellt presidentdekret per dag, signerat Donald J. Trump?

Det blir i så fall minst 1461 häftiga utspel (4 × 365 dagar + skottdagen). I värsta fall följs de fyra åren dessutom av ytterligare fyra.

DEN GLOBALA osäkerheten har ökat med faktor X och Trump-skandalen för dagen har om ett par veckor överröstats av en ny. Den färskaste presidenten har hållit ett chockerande populistiskt inskriptionstal ("vi ger tillbaka makten från Washington D.C. till er, till folket"), försvarat tortyr och attackerat media ("journalister är de mest oärliga människorna i världen") – i sig hedrande för media. I skrivande stund (9.2.) stormar det kring hans försök att utlysa totalt inreseförbud för medborgare från de sju muslimska länderna Libyen, Sudan, Syrien, Irak, Iran, Jemen och Somalia, ackompanjerat av koleriska förolämpningar av representanter för rättsväsendet som tills vidare har stoppat dekretet.

De terrorister som har angripit USA har inte kommit från de sju nämnda staterna. Skulle Trump bygga på kända fakta, i stället för "alternativa" *musta tuntuu*-föreställningar, borde förbudet i stället drabba (otänkbara) Saudi-Arabien (19), Pakistan (10) och, inte minst, USA självt (81 attacker från och med 11.9.2001).

SKA MAN DÖMA av inledningen på epoken DJT så stiger Förenta Staternas moraliska auktoritet inte under den närmaste tiden i till exempel Europa – tvärtom har ännu ett problem seglat upp på EU-mötenas dagordning: "hur handskas med ett oreglerligt USA?".

Farhågor luftas nu om att ett isolationistiskt Trumpistan offerar europeiska gränsstater i öst, till exempel i utbyte mot en "fantastisk" *deal* med Putin. Kan man längre räkna med USA som "försvarare av demokratin"? Vänstern påminner om att USA visserligen har demokratiska drag, och att stormakten gjort demokratiska insatser när det passat dess intressen. Men USA har också aktivt bidragit till att krossa demokratiska regimer när det passat USA bättre – till exempel i Syrien 1949, Iran 1953, Guatemala 1954, Chile 1973 och Haiti 1991.

Trumps devis "America First" (han avser troligen USA, inte Amerika) är alltså i sig ingen kursändring; det är metoderna som varierar. Obama såg samarbete som en väg till inflytande, medan till exempel G.W. Bush valde naket maktspråk när han 2003 samlade en egendomlig koalition för att krossa Irak, med motiveringar som visade sig lika lögnaktiga som någon av dagens Trump-sloganer.

TRUMP ÄR INTE den första att vrida klockan tillbaka, men sällan har någon USA-president lika snabbt inlett ett reaktionärt stresstest på lika många

Lokala frågor: Konstsamfund på krigsstigen

Konstsamfundet Media lämnade i september i fjol in två klagomål mot public service-bolaget YLE till Opinionsnämnden för massmedier. I bägge fallen friades YLE av ONM.

Klagomål 6320 gällde en puff för debattprogrammet "Slaget efter tolv" 30.8. Puffen ingick i Radio Vegas morgonsändning och publicerades också på *svenska.yle.fi* under rubriken "Blir jättetuftt att göra ultralokal journalistik" – VN:s och ÖN:s redaktioner halveras". (*Västra Nyland* och *Östnyland* ges ut av Konstsamfundet Media.)

KSF Medias ansvariga utgivare Susanna Ilmoni, som lämnade in anmälan, ansåg att KSF-journalisternas huvudförtroendeman Johanna Lemström inte hade kunnat veta att telefonintervjun med henne skulle användas i radions förhandspuff. Opinionsnämnden ansåg i sitt utslag 16.11., efter att ha lyssnat på intervjubandet, att den intervjuade "måste antas känna till mediets praxis" (se *www.jsn.fi*). Lemström är själv journalist.

Klagomål 6321, också det inlämnat av Susanna Ilmoni, gällde YLE-redaktören Marit Lindqvists kolumn "När mångfald blir enfald", publicerad på *svenska.yle.fi* 25.8.2016. I texten beklagar Lindqvist att KSF Media avskedat VN:s kulturredaktör Camilla Lindberg (se också Anna-Lena Bengelsdorff om avskedandet i *Nya Argus* 11–12 / 2016, en text som först skickades till och refuserades av KSF Media). Lindqvist skriver att hon trott

[...] att KSF Media hade ett bultande hjärta för regional kulturbevakning – men beskedet om att avskeda tidningens (enda) kulturredaktör visar dessvärre att hjärtat är av sten.

Susanna Ilmoni hade begärt att Lindqvists text skulle avlägsnas från nätet, men Opinionsnämnden konstaterade i sitt utlåtande 14.12 att den personligt hållna kolumnen inte innehöll sakfel.

Opinionsnämnden, våra finländska medias renhållningsorgan, leds sedan i fjol av den respekterade journalisten Elina Grundström.

De två s.k. kejsen väcker minst tre frågor:

1. känner KSF:s ledning till hur journalistiska genrer fungerar (puffar, kolumner o.s.v.)?
2. utgår KSF:s ledning från att de kan kräva samma vinkling på nyheter om KSF av andra redaktioner som gäller för de egna?
3. varifrån tar KSF:s ledning tiden att skriva onödiga klagomål (åtskilliga A4:or)?

KSF Medias senaste korståg mot YLE har närmast anekdotiskt intresse. Kanske behöver fallen ändå dokumenteras här, eftersom koncernens egna tidningar – *Hufvudstadsbladet* med flera – veterligen inte uppmärksammat vare sig klagomålen eller ONM:s friande utslag. Kanske hade nyhetströskeln i KSF:s fem medier överskridits ifall Opinionsnämnden hade fällt YLE?

TS

fronter samtidigt. Den relevanta frågan är nu hur motkrafterna ska organisera sig.

MASSIVA DEMONSTRATIONER, börjande med den som genomfördes på kvinno-temat i många länder redan 21 januari, dagen efter presidentinstallationen, har viss symbolisk betydelse. Och protesterna kan antas fortsätta varje gång Trump utmanar en ny "fiende", om det sen är kvinnor (cirka 50 % av världen), muslimer (cirka 1,6 miljarder människor) eller någon annan grupp av ur hans synvinkel ovidkommande *losers*.

Man räknar med att 36 miljoner människor globalt deltog i nära 3000 protesttåg våren 2003 mot Bush juniors krigsförklaring mot Irak. Men eftersom det inte hindrade invasionen, innebar det inte mycket mera än 36 miljoner slag i luften.

Man kan också peka tillbaka på USA:s Vietnamkrig – i Vietnam kallat "amerikanska kriget". Protesterna i västvärlden var omfattande och kom att prägla minst en generation. Ovanligt och hoppgivande var att "1968-rörelsen" blev ett fenomen till och med i lejonets kula, i USA självt. Men trots att stödet för kriget bland USA:s egen befolkning

redan under 1967 hade sjunkit under 50 %, fortsatte de amerikanska attackerna till 1973, alltså i ytterligare sex år.

USA:s ledning satt fast i ett stigberoende: med de allt större insatserna och offren framstod ett återgång som bara allt snöpligare, allt omöjligare.

Att kriget till slut krävde sammanlagt mellan 2 och 4 miljoner vietnamesiska, laotiska och kambodjanska liv spelade knappast någon roll för USA:s beslut att dra sig ur det. Krigsmotståndets starkaste argument var de amerikanska likkistorna, som under de tolv åren av direkt krigföring blev över 58 000. Kopplade till dem kan demonstrationerna i USA i längden ha gjort en viss skillnad.

Däremot kan man fråga sig om den ljudliga proteströrelsen i resten av västvärlden hade någon som helst betydelse för USA:s ledning. Få minns längre till exempel "Russell-Sartre-tribunalen" i Stockholm och Roskilde 1967 (*International War Crimes Tribunal*) eller det påföljande mötet för "Internationella kommissionen för undersökning av USA:s krigsförbrytelse i Indokina" i Stockholm 1970, lett av Gunnar Myrdal och dokumenterat i boken *Folkmord*.

1968 PUBLICERADE den 21-åriga författaren Ulla-Lena Lundberg romanen *En berättelse om gränser*. Den lägger antagligen fler fingrar på tidens puls än något annat finländskt litterärt verk från perioden.

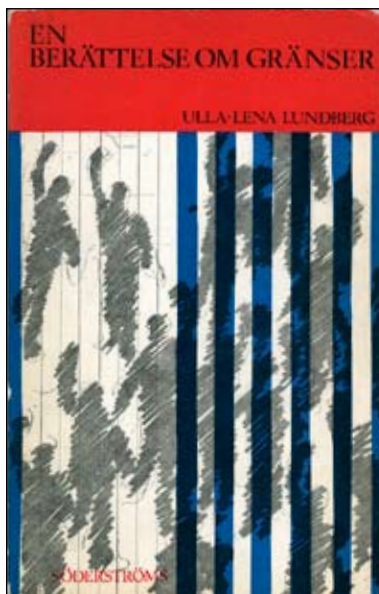
McGeorge Bundy talade om den amerikanska makten och härligheten som är predestinerad till att vaka och råda över världen, den oamerikanska, vilseledda och av världskommunismen blodigt sargade världen. Den värld som också håller på att erövra Amerika inifrån, men som ska drivas ut med sina egna medel.

McGeorge Bundy talade som om det inte fanns människor i världen. Det lyfte publiken, det befriade den från känslan av medskyldighet, för

mot ideologier kan man utan samvetskval använda napalm. (sid 17)

Och längre fram i romanen:

jag sa, Och den västerländska demokratin betyder frihet att välja inkompetenta ledare – se bara på USA, där blev Johnson omvald för att han var lika dum och oupplyst som det stora fleratalet av sina väljare, och sånt inger ju förtroende, det är faktiskt ett bevis på att USA är världens demokratiskaste land detta att man inte diskriminerar en människa för att hon är okunnig och inkompetent utan i stället väljer henne till president. (sid 144)

Ole Falck tecknade omslaget till Ulla-Lena Lundbergs roman *En berättelse om gränser* (1968)

ROMANENS BERÄTTARE deltar i demonstrationerna i USA. De har organiserats i år efter år, utan annan effekt än att rörelsens "ideella söndagsmarscherare", barnfamiljerna och de medelålders paren, småningom gett upp. Återstår

bara en grupp "äggkastare och fönsterkrossare" som demonstrerar "i förtvivlans mod".

1970 bildades *The Weather Underground Organization*, som genomförde rena terrorattacker mot en rad krigsrelaterade mål, bland annat Pentagon. Eftersom gruppen undvek att skada människor förblev den i stort sett okänd: att bomba kontorslokaler gav varken rubriker eller politisk effekt.

LÄRDOMARNA för Trump-motståndet blir att protester har liten betydelse så länge de inte leder till institutionella förändringar. Ifall EU någonsin haft ambitioner att framstå som ett moraliskt föredöme för världen, så öppnar Trump nu ett gyllene tillfälle. Kanadas president Trudeau har redan passat på att lysa med kontrasten mellan Trumps intramp och Kanadas invandravänlighet. Tills vidare kan man ändå bara spekulera kring vilka tändytor ("flashpoints") som kunde utlösa en verklig motrörelse.

9.2.2017